

спричиняють граматичні трансформації, змушуючи перекладача комбінувати обидва типи трансформацій. Правильне використання гарантує максимальну еквівалентність при перекладі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>
2. Кузенко Г. М. Кінопереклад як особливий вид художнього перекладу (на матеріалі англійської мови). *Одеський лінгвістичний вісник*. 2017. Вип. 9(3). С. 70-74.
3. Левинська О. Особливості перекладу екстралінгвістичних і національно-культурних елементів у фільмах українською мовою. *Магістерський науковий вісник*. 2013. № 18. С. 79–82.
4. Шерлок Холмс. URL: <https://uafilm.tv/6893-sherlok-holms.html>
5. SHERLOCK HOLMES by Mike Johnson. URL: <https://www.scriptsbug.com/assets/scripts/sherlock-holmes-2009.pdf>

Климчук А. О.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Нідзельська Ю. М.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРЕКЛАД АНГЛОМОВНИХ ФІЛЬМОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Перш за все, варто зазначити, що кінопереклад є важливою галуззю творчого та комерційного перекладу в наш час. За останні роки можна помітити, що кількість зарубіжних фільмів у кінотеатрах, на телебаченні та в електронних ЗМІ залишається високою. Більшість новин, принаймні голлівудських, варто перекладати українською мовою. Візуальні елементи фільму не перекладаються, а от будь-який фільм може стати міжнародною визначною пам'яткою, особливо якщо він має дубляж або субтитри для перекладу. *Метою* представленої статті є

розгляд загальних характеристик перекладу назв фільмів з англійської на українську мову. Отже, для аналізу були відібрані англо-українські назви (по 100 назв кожного року) фільмів, які виникли у період з 2018 по 2020 рік, було розглянуто способи перекладу: 1) пряма передача; 2) трансформаційний переклад; 3) непрямий переклад [1, с. 29].

1) Таким чином, прямий переклад назв фільмів був зафіксований у 56% аналізованих одиниць, які було проаналізовано. Слід зазначити, що прямий переклад завжди використовується, коли назва фільму передається з оригінальної назви, також коли назва включається в мовну структуру: *Molly Game* – Гра Моллі, *Twin Peak* – Твін Пікс, *Dunkirk* – Дюнкерк, *Annabel: Creation* – Анабель: Створення, *Venom* – Веном, *Grinch* – Грінч, *Meg* – Мег [5, с. 88].

Таким чином, назви, утворені простими словосполученнями або словами з прямим або універсальним метафоричним значенням, також можливо перекладати дослівно: *Orient Express*, *Jungle* – Східний експрес, джунглі, *The Dark Tower* – Темна вежа, *Red Sparrow* – Червоний горобець, *Black Panther* – Чорна пантера, *Pepper Mint* – М'ята перцева, *Spider Girl* – Жінка-павук, *Search* – Пошук. Звичайно, варто погодитися з тим, що в процесі прямого перекладу існують відмінності між оригінальними і перекладеними назвами фільмів з точки зору морфологічних та/або синтаксичних особливостей мовних систем [2].

Але існує така точка зору, що цьому перекладу бракує значних лексико-граматичних і семантичних трансформацій: *The Magic Wheel* – Колесо чудес, *Home Again* – В Гостях у Еліс. Тому прямий переклад включає транслітеровані та транскрибовані заголовки без повного розкриття внутрішньої форми: *The Bye Man* – БайБай мен, *Upgrade* – Апгрейд. У процесі відбору назв фільмів для дослідження та аналізу ця стратегія виявилася найпопулярнішою стратегією перекладу.

2) З іншого боку, трансформаційна тактика перекладу покликана забезпечити семантичну та функціональну відповідність назви цільовою мовою. На думку дослідників, трансформації в перекладі зумовлені різними чинниками: лексичними, стилістичними, функціональними, а також прагматичними. Багато

назв фільмів перекладаються шляхом заміни або додавання лексичних одиниць, а використання ключових слів фільму компенсує семантичний або жанровий дефіцит дослівного перекладу назви. Крім усього іншого, трансформаційні процеси під час перекладу забезпечують вагому рекламну функцію фільмонімів. У нашій вибірці трансформаційний переклад зареєстрований у 33% аналізованих одиниць [2].

Коротко торкнемося основних видів трансформації (додавання, вилучення, розширення/скорочення номінативної одиниці мови оригіналу, антонімічний переклад). Для додавання типовим є збільшення кількості слів у мові перекладу. Необхідність цього може виражатися неформальністю смислових компонентів, які містяться в оригінальній назві, тобто перекладач має додавати слова так, щоб не порушувати норми української мови: *Ocean's Eight* – 8 подруг Оушена, *The Room* – Кімната бажань, *A Dog's Purpose* – Життя і мета собаки, *Blade Runner 2049* – Той, що біжить по лезу 2049, *May* – Прокляття «Мері». Зміни можуть бути зумовлені і прагматичним фактором, адже інформація, що міститься в назві, може бути зрозуміла іноземній аудиторії і одночасно незрозуміла українській аудиторії. Поряд із додаванням також може використовуватися і прийом вилучення [3, с. 350].

Трансформаційний переклад включає випадки, коли необхідно розширити або звузити значення номінативної одиниці мови оригіналу. У зв'язку з цим популярними є прийоми перекладу узагальнення та конкретизації. Наприклад, англomовний фільм «Добрий брехун» був ідеальною брехнею в українських кінотеатрах. Окрім двовірша, перекладач *liar* (укр. «брехун») використав також семантичну трансформацію англійського прикметника *good*. Він змінив наголос із агента дії на абстрактний процес брехні через український «ідеал». На наш погляд, трансформація є очевидною, адже українська версія назви фільму («Ідеальна брехня») звучить природніше, у порівнянні з оригінальною назвою («Добрий брехун») [3, с. 351].

Так, у назві англійського фільму «Перша людина» актори грають українських предків-дикунів. У згаданому фільмі розповідається про життя наших

предків на землі тисячі років тому. Англійська версія назви зосереджена на античному періоді (ранній) і головному герої (man — особовий займенник). Перекладачі змінили англійську, відтворили інші аспекти назви. Назва українець містить також семантичний розвиток, який трансформує англійський іменник «man» в український «предки». Крім того, іменник вживається у формі множини, що виключає головного героя, підсумовує зміст фільму [4, с. 311].

За допомогою подібних механізмів також перекладається низка інших фільмонімів, наприклад: Dear Dictator – Мій друг – диктатор, Destination Wedding – Екзотичне весілля, Drunk Parents – Батьки легкої поведінки, Ghost in The Shell – Привид у броні.

Серед трансформацій, які використовуються при перекладі, зустрічаємо випадки *антонімічного перекладу* [5, с. 90]. Наприклад, англійський фільм «Геть» має український відповідник, вибір якого зумовлений прагматичністю та передбачуваністю назви фільму в українському кіно. Іншим прикладом антонімічного перекладу є українська версія «Blindness», яка англійською називається «See». Українські перекладачі правильно використали цей варіант, адже сюжет фільму розвивається навколо історії людини, яка в майбутньому втрачає зір. Щоб вижити, людям довелося знайти новий спосіб спільного життя. Але все змінилося, коли в сім'ї воїнів Баби Вос [4, с. 312] народилися сліпі близнюки. Їх поява може порушити крихку рівновагу нового світу. Використане українськими перекладачами слово «сліпі» при антонімічному перекладі підходять через декілька причин: іменник, який легко запам'ятати, ідея фільму більш зрозуміла, втрата зору призводить до зміни сприйняття світу.

3) Невелика кількість фільмів з непрямым перекладом, тобто повністю змінена оригінальна назва (11% від загальної добірки). Ця стратегія перекладу є однією з найпопулярніших, вимагає від перекладачів знання культурних особливостей двох країн. Зміна назви фільму була зумовлена неможливістю передати прагматичний зміст оригінального тексту [2]. Найбільшими проблемами в процесі перекладу є ідіоми, каламбури та усталені фрази. Прагматична адаптація зумовлена використанням реалій, що несуть певне смислове навантаження. Слід

зазначити, що ця стратегія є формою семантичного розвитку, за якої трансформація здійснюється не з подементним перекладом.

Іншим прикладом, який ми аналізували, був переклад англійського фільму «Endings, Beginnings» на українську. На нашу думку, український переклад вдалий, адже назва «Коханці» одразу привертає увагу глядачів і відображає сюжет фільму. Головна героїня Дафна розлучається з коханим, переїжджає до сестри в гостинний будинок [4, с. 313]. Під час вечірки в будинку своєї сестри вона зустрічає своїх друзів Джека і Френка. Дафна любить їх обох, не хоче руйнувати стосунки між друзями та завдавати болю власному серцю водночас, тож ситуація стає надзвичайно напруженою. Водночас український фільм «Коханці» не повністю відображає сюжетну лінію, адже головною проблемою є кохання трьох.

Запропонований переклад суттєво відрізняється від оригіналу, незважаючи на схожість семантичних ознак. Головна героїня Майя не закінчила Кембридж, Гарвард чи Єль. Але вона вважає, що жоден диплом не переможе справжній талант і бажання працювати. 40-річна жінка мріє довести всім, що вона в кілька разів краща за всіх випускників. Подруга героїні вирішила допомогти їй і створила фейкову сторінку героїні в соціальних мережах, наповнивши її вигаданою інформацією. В результаті Майя залишилася щасливою, влаштувалася працювати у велику компанію. Український переклад назви фільму в цілому відображає внутрішній конфлікт головного героя, але дія з самого початку зовсім інша [3, с. 350].

Цікаво, що Річард змінив назву англомовного фільму «Професор» на «Прощання» (українська версія). Це фільм про професора літератури, який намагається покінчити з собою швидше, ніж захворіти. З алкоголем і улюбленим собакою він нарешті усвідомлює деякі очевидні, але вічні істини. Цікаво, що спочатку англомовна версія назви також звучала як «Richard Says Goodbye», але перед світовим релізом назву замінили на більш лаконічну «The Professor», аби уникнути паралелей з іншим фільмом режисера Уейна Робертса «Katie Says Goodbye» (фільми не мають жодних спільних сюжетних ліній). Проте в українському прокаті картина вийшла під старою назвою, що, на нашу думку, є

цілком виправданим. Адже герой фільму – професор літератури, який дізнається про смертельну хворобу, вирішує провести решту життя без обмежень. Цікавою є трансформація англомовної назви фільму «All Nighter» в українську «Татусь моєї колишньої» [5, с. 93].

Усі вищезгадані стратегії визначають загальне бачення перекладачем фільму та його прогнозований успіх. Основна складність, з якою зіткнувся перекладач при інтерпретації назви фільму, полягала у виборі правильної стратегії. Переклад може бути прямим, трансформуючим, за допомогою повної заміни назви [4, с. 313].

Дослідження перекладу назв фільмів англійською та їх українськими еквівалентами показали, що локалізатори, як правило, зберігають наміри режисерів, про що свідчить збільшення кількості прямих і трансформаційних перекладів. Транслітерація охоплює лише 11% від загальної кількості проаналізованих мовних пар, але її специфіка залишає простір для подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Громова З. В. Основні помилки при перекладі назв кінофільмів. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. 2013. № 9(1). С. 28–33.
2. Демченко Н. С. Тенденції перекладу сучасних англомовних фільмонімів українською мовою. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/12.1/6.pdf>
3. Іваницька Н. Б. Correlation between Translation and Linguistic Studies: Current Approaches. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Філологія (мовознавство) : збірник наук. праць / наук. ред. Н.Л. Іваницька. 2015. Вип. 21. С. 348–353.
4. Лук'янова Т. Стратегії адаптації при перекладі назв англомовних фільмів українською мовою. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2011. Вип. 15. С. 310–313.

5. Jutronić, Dunja. Karabatić, Tereza. Translation of English feature films titles in Croatian. Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu. 2016. № 8. P. 85–103.

Ковальчук Н. О.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Борисенко Н. Д.

**ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ МОВНИХ ПОМИЛОК В
УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ “КВІТИ ДЛЯ ЕЛДЖЕРНОНА”
Д. КІЗА**

Важливе місце в сучасній літературі займає художній переклад, що є містком від оригіналу до перекладу, і від того, як перекладач трансформує текст і які мовні засоби використовує, залежить загальне сприйняття всього твору. Перекладач як співтворець: ми сприймаємо текст крізь призму його світобачення [3, с. 182]. Ми відчуваємо те, що відчуває перекладач, коли читає твір. Переклад досягає успіху лише тоді, коли перекладачеві вдається передати всі реалії оригінального тексту, відтворюючи їх у реаліях перекладу. Щоб літературний твір, написаний іншою мовою, почав функціонувати як твір мистецтва в цільовій мові, перекладач роману має повторити творчий процес автора. Його треба відродити іншою мовою за допомогою таланту перекладача [5, с. 385].

Варто зазначити, що досить важко позначити поняття саме вдалого перекладу, оскільки будь-яка оцінка в даному випадку буде, скоріше за все, суб'єктивною. Однак можемо впевнено стверджувати, що гарний переклад повинен сприйматися читачем не як переклад, а в повній мірі як текст, написаний цільовою мовою. Головним завданням перекладача, який працює з перекладом художнього твору, є, на нашу думку, породження такого твору, який буде здатним до художньо-естетичного впливу. Водночас текст перекладу повинен все ж залишатися в рамках культури тексту оригіналу та зберегти свій унікальний стиль [6, с. 13].